

Міністерство освіти і науки України
Харківська національна академія міського господарства

М.В.Волкова

Програма та робоча програма

навчальної дисципліни

"Ціноутворення"

(для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, напряму підготовки 0502 (6.030601) – «Менеджмент»)

Харків – ХНАМГ - 2009

Програма та робоча програма навчальної дисципліни "Ціноутворення (для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, напрямку підготовки 0502 (6.030601) – «Менеджмент»/ Укл.: М.В. Волкова – Харків: ХНАМГ, 2009. – 24 с.

Укладач: М.В.Волкова

Рецензент: проф., к.е.н. Е.М. Кайлюк

Рекомендовано кафедрою менеджменту і маркетингу в міському господарстві, протокол № 1 від „ 29 ” 08 2008 р.

ЗМІСТ

стор.

Вступ.....	4
1. Програма навчальної дисципліни.....	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	8
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	9
1.5. Анотації дисципліни.....	9
2. Робоча програма навчальної дисципліни.....	10
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	10
2.2. Зміст дисципліни.....	13
2.3. Самостійна робота студентів.....	18
2.4. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	18
2.5. Інформаційно-методичне забезпечення.....	23

ВСТУП

В умовах ринкової економіки успіх діяльності підприємства залежить від обраної цінової політики, порядку формування цін, їх розміру та можливості швидко й своєчасно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

На формування цін впливають різні фактори, такі як стан економіки, тип ринку, рівень й характер державного регулювання цін, співвідношення попиту та пропозиції, собівартість, рівень конкуренції, стадія життєвого циклу товару і таке інше. Велика кількість факторів, що впливають на ціну, обумовлює складність процесу ціноутворення. Уміння на практиці використовувати відповідні методи ціноутворення, формувати цінову політику й обирати цінові стратегії дозволяє підприємству успішно функціонувати в конкурентному середовищі, підвищувати прибутковість та ефективність виробничо-господарської діяльності господарюючого суб'єкта.

Метою дисципліни є надання студентам теоретичних знань і практичних навичок формування цін на продукцію підприємства, прогнозувати їх динаміки залежно від зміни попиту та пропозиції і розробляти цінової політики.

Предметом дисципліни є механізм формування цін в умовах ринку.

Теоретичною базою вивчення дисципліни «Ціноутворення» є навчальні дисципліни „Основи економічної теорії”, „Макроекономіка”, „Мікроекономіка”, „Економіка підприємства”.

Вивчення даної дисципліни спрямоване на підвищення рівня загальноекономічної підготовки студентів і формування у них теоретичних та практичних навичок з ціноутворення в умовах ринкової економіки.

Програма навчальної дисципліни "Ціноутворення" розроблена на основі:

- ОКХ СВО ХНАМГ напряму підготовки бакалавра 0502 «Менеджмент» - 2001р.
- ОПП СВО ХНАМГ напряму підготовки бакалавра 0502 «Менеджмент» - 2001р.
- СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра спеціальності 6.050200- «Менеджмент організації» - 2006р.

Програма навчальної дисципліни «Ціноутворення» ухвалена кафедрою «Менеджменту і маркетингу в міському господарстві» протокол № 1 від « 29 » 08 2008 р. та Вченою радою факультету Менеджменту протокол № 1 від « 29 » 08 2008 р.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Мета та завдання вивчення дисципліни: формування вмінь та навичок розроблення цін на продукцію підприємства, прогнозування їх динаміки залежно від цінової політики, попиту та пропозиції (згідно ОПП СВО ХНАМГ)

Предмет вивчення у дисципліні: механізм формування цін в умовах ринку (Згідно ОПП СВО ХНАМГ).

Навчальна дисципліна «Ціноутворення» належить до циклу дисциплін за вибором ХНАМГ за напрямом 0502 – «Менеджмент» із спеціальності 6.050200 «Менеджмент організацій».

Таблиця 1.1. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
<i>Для студентів спеціалізації «Менеджмент організацій міського господарства»</i>	
„Основи економічної теорії”	„Бізнес - планування”
„Макроекономіка”	„Контролінг”
„Мікроекономіка”	„ Менеджмент в МГ ”
„Економіка підприємства”	
<i>Для студентів спеціалізації «Менеджмент готельного, курортного і туристського сервісу»</i>	
„Основи економічної теорії”	«Бізнес-планування»
„Макроекономіка”	«Контролінг»
„Мікроекономіка”	«Економіка і ціноутворення в підприємствах туриндустрії»
Економіка підприємства”	«Планування і організація туристичних маршрутів»

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

(відповідно до стандартів ОПП)

Модуль 1. Ціноутворення (90 годин / 2,5 кредитів)

Змістовний модуль 1. Економічна сутність ціни та методи ціноутворення в умовах ринкових відносин (45 годин / 1,25 кредитів)

Тема 1.1. Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин. Класифікація цін.

1. Визначення ціни і ціноутворення
2. Функції цін
3. Види цін
4. Структура роздрібної ціни

Тема 1.2. Фактори впливу на процес формування цін.

1. Система факторів встановлення цін
2. Внутрішні та зовнішні чинники ціноутворення

Тема 1.3. Державне регулювання цін.

1. Державна цінова політика
2. Методи державного регулювання цін
3. Державне регулювання цін в зарубіжних країнах

Тема 1.4. Витрати підприємства та їх класифікація.

1. Визначення поняття «витрати підприємства»
2. Бухгалтерський та економічний підходи до визначення поняття «витрати підприємства»
3. Класифікація витрат

Тема 1.5. Формування цін з урахуванням попиту на продукцію.

1. Загальне поняття еластичності
2. Види еластичності попиту
3. Особливості ціноутворення на різних типах ринків

Тема 1.6. Аналіз взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва - прибуток».

1. Мета і методи аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва - прибуток
2. Графічний аналіз взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва-прибуток».
3. Вплив змін цін на величину прибутку підприємства

Тема 1.7. Методи ціноутворення. Методи розрахунку націнок.

1. Витратні методи ціноутворення
2. Ринкові методи ціноутворення
- 3 Методи розрахунку націнки

Змістовний модуль 2. Цінова політика підприємства. Галузеві особливості формування цін та тарифів (45 годин / 1,25 кредитів)

Тема 2.1. Цінова політика підприємства.

1. Основні цілі ціноутворення
2. Цінова політика та цінові стратегії підприємства

Тема 2.2. Методи розподілу витрат на постійну та змінну складову.

1. Оцінка витрат. Функція поведінки витрат
2. Методи розподілу витрат на постійну та змінну складові

Тема 2.3. Галузеві особливості формування цін та тарифів.

1. Особливості встановлення тарифів на послуги комунальних підприємства
2. Розрахунок роздрібного тарифу на електроенергію

3. Порядок формування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення

Тема 2.4. Особливості ціноутворення на світовому ринку.

1. Світовий ринок та світова ціна
2. Поняття світової базисної ціни

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

(відповідно до галузевих стандартів ОКХ і засобів діагностики (ЗД): виробничі функції, типові завдання діяльності і вміння (за рівнями сформованості), якими повинні оволодіти студенти внаслідок вивчення даної дисципліни)

Таблиця 1.2. Освітньо-кваліфікаційні вимоги до підготовки бакалаврів

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально- побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
З урахуванням галузевих особливостей підприємства формувати ціни та тарифи на виробництво продукції та надання послуг	Виробнича	Організаційна, управлінська
Розробляти цінову політику та цінові стратегії підприємства на основі діагностики внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства з урахуванням кон'юнктури ринку	Соціально- виробнича	Дослідницька, управлінська
Досліджуючи та прогножуючи вплив фактору попиту корегувати відповідні зміни обсягів виробництва та рівень цін	Соціально- виробнича	Дослідницька, організаційна, управлінська
Контроль виконання цінової політики підприємства та її корекція з урахуванням швидкозмінюючихся умов ринку	Виробнича	Організаційна, управлінська

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Тарасевич В.М. Ценовая политика предприятия. – СПб: Питер, 2001. – 272 с.
2. Уткин Э.А. Цены. Ценообразование. Ценовая политика. – М., 2000.
3. Цацулин А.И. Цены и ценообразование в системе маркетинга: Учебное пособие. – М.б Филинъ, 1998. – 448с.
4. Цены и ценообразование: Учебник для вузов / Под ред. Проф. И.К.Салимжанова. – М.: Финстатинформ, 2001. – 302 с.
5. Цены и ценообразование. Под ред. В.Е. Есипова. – СПб: Питер, 2001. – 464с.

1.5. Анотації дисципліни

Анотація програми навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування вмінь та навичок розроблення цін на продукцію підприємства, прогнозування їх динаміки залежно від цінової політики, попиту та пропозиції. Предметом дисципліни є механізм формування цін в умовах ринку.

В рамках дисципліни розглядаються економічна сутність ціни та методи ціноутворення в умовах ринкових відносин, цінова політика та цінові стратегії підприємства, галузеві особливості формування цін та тарифів на виробництво продукції та надання послуг.

Аннотация программы учебной дисциплины

Цель изучения дисциплины – формирование знаний и умений в области ценообразования, прогноза динамики цен в зависимости от выбранной предприятием ценовой политики, уровня спроса и предложения на данном сегменте рынка. Предметом дисциплины является механизм формирования цен в рыночных условиях.

В рамках дисциплины рассмотрены экономическая сущность цены и методы ценообразования в условиях рыночной экономики, ценовая политика и

ценовые стратегии предприятия, отраслевые особенности формирования цен и тарифов на производство продукции и предоставление услуг.

Annotation of the educational discipline program

The goal of studying discipline is forming knowledge and techniques in the domain of pricing, forecasting price dynamics against pricing policy chosen by an enterprise, level of demand and supply in the given segment of market. The subject of the discipline is a mechanism of price forming under market conditions.

In the framework of the discipline economic essence of price and methods of pricing under the conditions of market economy, pricing policy and pricing strategies of the enterprise, branch specificities of forming prices and tariffs for production and services are considered.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

Таблиця 2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента (денна форма навчання)

Призначення: спеціалістів підготовка	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2,5 Модулів – 1, РГЗ – 1 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 90	Напрями: 0502 – «Менеджмент» Спеціальність: 6.050200 «Менеджмент організацій» Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Статус дисципліни – за вибором ХНАМГ Рік підготовки: 3й Семестр: 6 Лекції – 16 год. Практичні – 16 год. Самостійна робота – 58 год. Вид підсумкового контролю: Іспит

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 33% до 67%.

Структура робочої програми навчальної дисципліни «Ціноутворення» для студентів денної форми навчання спеціальності 6.050200 «Менеджмент організацій» наведена у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 Структура навчальної дисципліни «Ціноутворення» (денна форма навчання)

Спеціальність, спеціалізація, (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит / годин	Семестр	Аудиторні	Години, семестр						Екзамен (семестр)	Залік (семестр)
				у тому числі			у тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Самостійна робота	Контрольна робота	КП/КР	РГЗ		
6.050200 «Менеджмент організацій» (МОМГ)	2,5/90	6	32	16	16	58	-		20	6	-
6.050200 «Менеджмент організацій» (МГКТС)	2,5/90	6	24	12	12	66	-	-	20	6	-

Структура робочої програми навчальної дисципліни «Ціноутворення» для студентів заочної форми навчання спеціальності 6.050200 «Менеджмент організацій» наведена у табл. 2.3.

Таблиця 2.2. Структура навчальної дисципліни «Ціноутворення» (заочна форма навчання)

Спеціальність, спеціалізація, (шифр, абревіатура)	Всього, кредит / годин	Семестр	Аудиторні	Години, семестр						Екзамен (семестр)	Залік (Семестр)
				у тому числі			у тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Самостійна робота	Контрольна робота	КП/КР	РГЗ		
6.050200 «Менеджмент організацій»	90	7	10	6	4	80	-	-	20	7	-

В процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних. Найбільш складні питання винесені на розгляд і обговорення під час практичних занять. Велике значення в процесі вивчення і закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

2.2. Зміст дисципліни

Модуль 1. Ціноутворення (90 годин / 2,5 кредитів)

Змістовний модуль 1. Економічна сутність ціни та методи ціноутворення в умовах ринкових відносин (45 годин / 1,25 кредитів)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

- 1.1. Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин. Класифікація цін.
 1. Визначення ціни і ціноутворення
 2. Функції цін
 3. Види цін
 4. Структура роздрібною ціни
- 1.2. Фактори впливу на процес формування цін.
 1. Система факторів встановлення цін
 2. Внутрішні та зовнішні чинники ціноутворення
- 1.3. Державне регулювання цін.
 1. Державна цінова політика
 2. Методи державного регулювання цін
 3. Державне регулювання цін в зарубіжних країнах
- 1.4. Витрати підприємства та їх класифікація
 1. Визначення поняття «витрати підприємства»
 2. Бухгалтерський та економічний підходи до визначення поняття «витрати підприємства»
 3. Класифікація витрат
- 1.5. Формування цін з урахуванням попиту на продукцію
 1. Загальне поняття еластичності
 2. Види еластичності попиту
 3. Особливості ціноутворення на різних типах ринків

1.6. Аналіз взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва - прибуток»

1. Мета і методи аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва - прибуток

2. Графічний аналіз взаємозв'язку «Витрати – обсяг виробництва-прибуток»

3. Вплив змін цін на величину прибутку підприємства

1.7. Методи ціноутворення. Методи розрахунку націнок

1. Витратні методи ціноутворення

2. Ринкові методи ціноутворення

3 Методи розрахунку націнки

Змістовний модуль 2. Цінова політика підприємства. Галузеві особливості формування цін та тарифів (45 годин / 1,25 кредитів)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

2.1. Цінова політика підприємства

1.Основні цілі ціноутворення

2. Цінова політика та цінові стратегії підприємства

2.2. Методи розподілу витрат на постійну та змінну складову

1. Оцінка витрат. Функція поведінки витрат

2. Методи розподілу витрат на постійну та змінну складові

2.3. Галузеві особливості формування цін та тарифів

1. Особливості встановлення тарифів на послуги комунальних підприємства

2. Розрахунок роздрібного тарифу на електроенергію

3. Порядок формування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення

2.4. Особливості ціноутворення на світовому ринку

1. Світовий ринок та світова ціна

2. Поняття світової базисної ціни

2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Розподіл часу за модулями і змістовними модулями для студентів денної форми навчання наведений у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями для студентів денної форми навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього кредитів/ годин	Форми навчальної роботи, годин			
		Лекц.	Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. Ціноутворення	2,5/90	16	16	-	58
ЗМ 1.1. Економічна сутність ціни та методи ціноутворення в умовах ринкових відносин	1,25/45	11	11	-	23
ЗМ 1.2. Цінова політика підприємства. Галузеві особливості формування цін та тарифів	1,25/45	5	5	-	35

Розподіл часу за модулями і змістовними модулями для студентів заочної форми навчання наведений у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями для студентів заочної форми навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього кредитів/ годин	Форми навчальної роботи, годин			
		Лекц.	Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. Ціноутворення	2,5/90	6	4	-	80
ЗМ 1.1. Економічна сутність ціни та методи ціноутворення в умовах ринкових відносин	1,25/45	4,5	2		38,5
ЗМ 1.2. Цінова політика підприємства. Галузеві особливості формування цін та тарифів	1,25/45	1,5	2	-	41,5

2.2.2. План лекційного курсу

План лекційного курсу з дисципліни «Ціноутворення» для студентів спеціальності 6.050200 «Менеджмент організації» денної та заочної форм навчання наведений у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. План лекційного курсу з навчальної дисципліни

№ п/п	Зміст	Обсяг у годинах		
		6.050200 «Менеджмент організацій» (МОМГ)	6.050200 «Менеджмент організацій» (МГКТС)	6.050200 «Менеджмент організацій»
		Денне навчання	Денне навчання	Заочне навчання
	Модуль 1. Ціноутворення			
	<i>Змістовний модуль 1. Економічна сутність ціни та методи ціноутворення в умовах ринкових відносин</i>			
1	Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин. Класифікація цін.	1	0,5	0,5
2	Фактори впливу на процес формування цін.	1	0,5	-
3	Державне регулювання цін.	1	1	-
4	Витрати підприємства та їх класифікація.	2	1	0,5
5	Формування цін з урахуванням попиту на продукцію	2	1	1
6	Аналіз взаємозв'язку „Витрати - обсяг виробництва - прибуток”.	2	2	1,5
7	Витратні методи ціноутворення. Методи розрахунку націнок.	2	2	1
	<i>Змістовний модуль 2. Цінова політика підприємства. Галузеві особливості формування цін та тарифів</i>			
1	Цінова політика підприємства	1	0,5	-
2	Методи розподілу витрат на постійну та змінну складову.	1	1	0,5
3	Галузеві особливості формування цін та тарифів	2	2	1
4	Особливості ціноутворення на світовому ринку	1	0,5	-
	РГР	-	-	-
	Разом	16	12	6

2.2.3. План практичних занять

План практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання наведений у табл. 2.6.

Таблиця 2.6. План практичних занять з навчальної дисципліни

№ п/п	Зміст	Обсяг у годинах		
		6.050200 «Менеджмент організацій» (МОМГ)	6.050200 «Менеджмент організацій» (МГКТС)	6.050200 «Менеджмен т організацій»
		Денне навчання	Денне навчання	Заочне навчання
	Модуль 1. Ціноутворення			
	<i>Змістовний модуль 1. Економічна сутність ціни та методи ціноутворення в умовах ринкових відносин</i>			
1	Економічна сутність ціни в умовах ринкових відносин. Класифікація цін.	1	0,5	-
2	Фактори впливу на процес формування цін.	1	0,5	-
3	Державне регулювання цін.	1	0,5	-
4	Витрати підприємства та їх класифікація.	1	0,5	-
5	Формування цін з урахуванням попиту на продукцію	2	2	0,5
6	Аналіз взаємозв'язку „Витрати - обсяг виробництва - прибуток”.	3	3	1
7	Витратні методи ціноутворення. Методи розрахунку націнок.	2	2	0,5
	<i>Змістовний модуль 2. Цінова політика підприємства. Галузеві особливості формування цін та тарифів</i>			
1	Цінова політика підприємства	1	0,5	-
2	Методи розподілу витрат на постійну та змінну складову.	1	0,5	-
3	Галузеві особливості формування цін та тарифів	2	1,5	2
4	Особливості ціноутворення на світовому ринку	1	0,5	-
	РГР	-	-	-
	Разом	16	12	4

2.2.4. План лабораторних робіт

Лабораторні роботи програмою дисципліни не передбачені.

2.2.5. Індивідуальні завдання

курсний проект (робота), РГР, контрольна робота тощо
(тематика, зміст обсягу у годинах)

Студентам запропоновано виконання розрахунково-графічного завдання .

Розрахункове завдання складається з двох частин:

- а) Розрахунок роздрібного тарифу на електроенергію;
- б) Складання локального кошторису на ремонтно-будівельні роботи жилого будинку.

Метою даної роботи є закріплення студентами теоретичних знань в області ціноутворення та практичних вмінь формування тарифів. Завдання виконується в індивідуальному порядку, варіант роботи вибирається студентом за останньою цифрою залікової книжки.

2.3. Самостійна робота студентів

Для опанування матеріалу дисципліни «Ціноутворення» окрім лекційних, практичних (семінарських) занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Самостійна робота студентів з дисципліни складається:

- 1. Підготовки до лекцій та практичних занять;
- 2. Підготовка питань, виданих на самостійне вивчення.
- 3. Виконання контрольних робіт.
- 4. Виконання індивідуального розрахункового завдання згідно з варіантом.

2.4. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

Перевірку й оцінювання знань студентів викладач проводить в наступних

формах:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі практичних (семінарських) занять.
2. Оцінювання засвоєння питань для самостійного вивчення.
3. Проведення поточного контролю.
4. Проведення модульного контролю.
5. Проведення підсумкового письмового іспиту.

Засоби контролю та структура залікового кредиту для студентів денної форми навчання наведені в табл. 2.7.

Таблиця 2.7. Засоби контролю та структура залікового кредиту для студентів денної форми навчання

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Кількість кредитів/годин	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів		
ЗМ 1.1. Вирішення завдань;	0,25 / 9	10%
Тестування;	0,25 / 9	10%
Написання контрольних робіт	0,25 / 9	10%
ЗМ 1.2. Вирішення завдань;	0,25 / 9	10%
Тестування ;	0,25 / 9	10%
Написання контрольних робіт	0,25 / 9	10%
Разом за поточним контролем:	1,5 / 54	60%
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1		
Захист індивідуального розрахункового завдання	0,5/ 18	20%
Складання іспиту	0,5 / 18	20%
Разом за підсумковим контролем	1,0/ 36	40%
Всього за модулем 1	2,5/90	100%

Оцінювання проводять за такими критеріями:

1. розуміння, ступінь засвоєння теорії і методології проблем, що розглядаються;
2. ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
3. ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
4. вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, вирішенні завдань, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених

для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5. логіка, структура, стиль викладання матеріалу в письмових роботах та при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації і робити висновки.

Контроль виконання поставлених задач при проведенні практичних занять здійснюється протягом 6-го триместру. За успішне та систематичне виконання поставлених завдань протягом двох змістовних модулів студент отримує оцінку «відмінно» або по 30 % за поточний контроль, якщо студент виконує поставлені завдання з відсутністю окремих розрахунків, які пояснюють вирішення завдання, то він отримує оцінку «добре» або по 20 % за поточний контроль, які враховують у відповідній сумі балів за кожний окремий змістовий модуль.

Самостійна робота студентів контролюється протягом триместру. При оцінюванні практичних завдань і самостійної роботи увагу приділяють також їх якості і самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка мусить бути зниженою.

Проведення поточного контролю. Поточний контроль (тестування) здійснюється та оцінюється за питаннями, які винесено на лекційні заняття, самостійну роботу і практичні завдання. Поточний контроль проводять у письмовій формі після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал і виконані практичні (семінарські), самостійні завдання в межах кожної теми змістовного модуля. За кожним змістовним модулем проводиться поточне тестування (табл. 2.9) і кожному студентові виставляється відповідна оцінка за отриманою кількістю балів.

Проведення модульного контролю. Проміжний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модулю і вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації, здійснюють у вигляді тестування.

У 6-му триместрі після вивчення тем 1.1.-1.7. (ЗМ 1.1) студенти

виконують тестові завдання до першого змістового модуля. Відповідно, після вивчення тем 2.1.-2.4. (ЗМ 1.2) - тестові завдання до другого змістового модуля. У відповідності до програми навчальної дисципліни «Ціноутворення» тестування проводять на останньому практичному занятті з кожного змістового модуля. Загальна тривалість тестування з змістовного модуля - одна академічна година (по 0,03 години на опрацювання одного тесту з одного змістового модуля). Тестове завдання містить запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються критерії оцінювання. Для кожного тестового завдання розроблена шкала оцінювання, яка надається викладачем на розгляд студентів до проведення тестового контролю.

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними темами.

Проведення підсумкового письмового екзамену. Умовою допуску до екзамену є сума накопичення балів за двома змістовими модулями, яка повинна бути не менша, ніж 51 бал (за внутрішнім вузівським рейтингом або системою ESTC) або наявність позитивних оцінок з проміжного модульного контролю (за національною системою);

Екзамен здійснюють у письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційний білет складається з 1 питання з теоретичного матеріалу, та 2-х практичних завдань (вирішення задач), за кожну повну та правильну відповідь з теоретичного матеріалу студент отримує 20 %, а за вирішення задачі – 10 %. Загальна сума балів - 40 %.

Підсумкову оцінку з дисципліни виставляють в національній системі оцінювання результатів навчання і в системі ECTS згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів Академії в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 2.8).

Таблиця 2.8. Шкала перерахунку оцінок результатів навчання в різних системах оцінювання

Система оцінювання	Шкала очікування						
Внутрішній вузівський рейтинг, %	100-91	90-71		70-51		50-0	
Національна 4-бальна та у системі ECTS	5 відмін. A	4 добре B, C		3 задовільно D, E		2 незадовільно FX, F	
Внутрішній вузівський рейтинг у системі ECTS, %	100-91	90-81	80-71	70-61	60-51	50-26	25-0
Національна 7-бальна і в системі ECTS	від- мінно A	дуже добре B	добре C	задо- вільно D	достат- ньо E	незадо- вільно* FX*	незадо- вільно F**
ECTS, % студентів	A 10	B 25	C 30	D 25	E 10	FX*	F**
						не враховується	

*з можливістю повторного складання; **з обов'язковим повторним курсом.

2.5. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Тарасевич В.М. Ценовая политика предприятия. – СПб: Питер, 2001. – 272 с.	ЗМ 1.1 ЗМ 1.2
2. Уткин Э.А. Цены. Ценообразование. Ценовая политика. – М., 2000.	ЗМ 1.1 ЗМ 1.2
3. Цацулин А.И. Цены и ценообразование в системе маркетинга: Учебное пособие. – М.6 Филинь, 1998. – 448с.	ЗМ 1.1
4. Цены и ценообразование: Учебник для вузов / Под ред. Проф. И.К.Салимжанова. – М.: Финстатинформ, 2001. – 302 с.	ЗМ 1.1
5. Цены и ценообразование. Под ред. В.Е. Есипова. – СПб: Питер, 2001. – 464с.	ЗМ 1.1 ЗМ 1.2
Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
6. Голов С.Ф. Управленческий бухгалтерский учет – К.: «СКАРБИ», 1998. – 384 с.	ЗМ 1.1
7. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет. Учебное пособие – ЮНИТИ, 1998.	ЗМ 1.1
8. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 03.12.90р.	ЗМ 1.2
9. Липсиц И.В. Коммерческое ценообразование: Учебник. – М., 2000.	ЗМ 1.2
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.95р. № 135 «Про положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень».	ЗМ 1.2
11. Шим Джей К., Сигел Джоэл Г. Методы управления стоимостью и анализа затрат / Первод с англ. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1996. – 344 с.	ЗМ 1.2
Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
12. Маркетингова політика ціноутворення на підприємствах міського господарства. Навчально-методичний посібник. Укл. Є.М. Кайлюк – Харків: ХГАГХ, 2001. – 82 с.	ЗМ 1.1 ЗМ 1.2
13. Ціноутворення: Конспект лекцій для студентів усіх форм навчання спеціальності 6.050200	ЗМ 1.1 ЗМ 1.2
14. Методичні вказівки до проведення практичних занять, організації самостійної роботи та виконання розрахункового завдання з курсу „Ціноутворення” (для студентів усіх форм навчання спеціальностей 6.050200	ЗМ 1.1 ЗМ 1.2

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма та робоча програма навчальної дисципліни "Ціноутворення" (для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, напряму підготовки 0502 (6.030601) – «Менеджмент»)

Укладачі: Мілиця В'ячеславівна Волкова

План 2009, поз. 594Р

Підп. до друку 08.07.2009
Друк на ризографі
Замовл. № 6009

Формат 60х84 1/8
Умовн.-друк. арк. 1,0
Тираж 10 прим.

Папір офісний
Обл.-вид. арк. 1,3

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12
Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ
61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12
